

DESPRE PRIETENIE

12 cuvinte

RALUCA NAGY

Cred că un lucru pe care l-am învățat până acum despre prietenie e cât de prost stăm cu vocabularul când vine vorba despre ea. Îmi este imposibil să înțeleg cum am lăsat ceva atât de complex și important în viața noastră să fie atât de slab reprezentat în limbaj. Avem, practic, „cunoștință”, „amic” și „prieten”: de la cineva cu care am vorbit o dată în viață la cineva pe care-l știm de-o viață.

Zic „vocabularul” și mă gândesc la câteva limbi la îndemână. Araba, de exemplu, stă mult mai bine, măcar de-acolo am putea/fi putut să luăm exemplu. Pe spectrul de care vorbeam, în arabă există 12 cuvinte, de la cunoștință – „zameel” – la un prieten atât de bun, încât știi ce gândește, e inseparabil de tine și tu de el – „qareen”. Între acestea două mai sunt zece etape. Mi-ar plăcea să mă pot folosi de ele în viața de zi cu zi, ca să fiu mai explicită, ca să nu mai existe confuzii sau mirări, nici ridicări din sprânceană dar, mai ales, suferință.

Persoana întâi, singular

SEBASTIAN SIFFT

Se spune că, atunci când ești întrebat, trebuie să minți. Să minți cu nerușinare, fără să clipești, fără să tresari, ca și cum adevărul nu ar fi undeva sus, planând deasupra ta ca o fantomă, ci fix în pieptul tău care, încordat și sigur pe el, îl recită. Nu există minune mai mare decât minciuna. Poți să începi cu una mică, să zicem, cum ai început când i-ai spus de trei ori lui X că nu i-ai făcut *chestia aia*, și X a zis, râzând: hai bă, oricum nu te credeam în stare.

Pentru că nu te-a crezut în stare, X este un prieten bun.

Se spune că, atunci când ești chemat, nu trebuie să răspunzi. Trebuie să te ascunzi și să-ți ștergi urmele. Nu există minune mai mare decât invizibilitatea. Ultimul mesaj *necitit* este de la Y. Te-a rugat să vii și să o ajuți să ajungă acasă de la spital, după ce aflase diagnosticul.

Pentru că încă te mai așteaptă, Y a fost o prietenă bună.

Se spune că, atunci când îți vine rândul să mori, e bine să nu-ți fie nimeni alături. Pentru ca momentul acela să

fie numai și numai al tău. Nu există minune mai mare decât singurătatea.

Pentru că toată viața ai făcut tot posibilul să nu ai pe nimeni alături atunci când îți va veni rândul să mori, ai fost un prieten bun.

Cea mai bună prietenă

IRINA GEORGESCU-GROZA

Nu o mai sunasem pe Ioana de câteva săptămâni. Într-o seară, am primit o veste teribilă. Intrase în comă în urma unui AVC. O aduseseră la un spital din București, unde am găsit-o a doua zi, înconjurată de familie.

Ne cunoscusem la examenul de admitere la facultate. Ne-am șoptit câteva probabile răspunsuri și am rămas cele mai bune prietene. Ea m-a dus la poligon și m-a învățat să conduc, am râs în ziua aia de era să intru într-un gard, cu ea am împărtășit toate secretele, am mers în cluburi și la ghicitoare, să aflăm dacă vom fi fericite, am învățat după notițele ei de la cursuri, luate cu un scris de mână atât de frumos, întipărit și acum în memoria mea. După facultate, am plecat la București. Când reveneam la Constanța, mă aștepta cu mașina la gară, să petrecem cât mai mult timp

împreună. Pe ea o puteam suna la orice oră, pentru orice. Ea mă asculta și știa să mă sfătuiască. *Totul va fi bine*, îmi spunea.

Intram la Terapie Intensivă cu ajutorul unei asistente de la secția de neurologie. De două ori pe săptămână îmi puneau pe umeri un halat alb și mă strecura în salonul unde prietena mea dormea intubată, înconjurată de aparate pe care părea să nu le audă. Rămâneam singure și îi vorbeam. Într-o zi, după ce i-am spus *totul va fi bine*, a deschis larg ochii, a privit tavanul și și-a mișcat degetele. Era semnul pe care îl așteptasem, dar m-am blocat. Am fugit la doctorul de gardă. Omul a râs, *e o legumă, din gradul 5 nu se mai trezește nimeni*. Înapoi în salon, am găsit-o cu ochii închiși. Până a ieșit din comă, Ioana nu a mai reacționat când o vizitam.

Nu am fost acolo când s-a trezit. Cu sprijinul familiei, a început o recuperare dificilă, să reînvete să meargă și să vorbească. I-am adus fotografiile cu prietenele noastre, să o ajut să își recapete memoria. Prima dată m-a privit ca pe o străină, apoi m-a acceptat lângă ea, rugându-mă iar și iar să îi povestesc ce făceam în timpul facultății. Odată, m-a rupt în două când m-a privit și mi-a zis: *Ți-am zis azi că te iubesc?*

În anul acela, am rămas însărcinată și am tot amânat să merg la Constanța. Am reușit să o revăd abia când Luca

avea câteva luni. L-a ținut în brațe, în fotoliul în care era ținută. Mi-a șoptit că nu voia să mai trăiască pentru că nu mai semăna cu cea care fusese și era o povară pentru cei dragi. Am făcut o fotografie cu noi două pe balcon.

Ioana a murit câteva săptămâni mai târziu, în urma unui alt AVC. Vorbisem la telefon cu o seară înainte. Încercasem să discut cu ea nimicuri, sperând să o înveslesc. În sâmbăta care a urmat, am văzut-o așezată ca o păpușă într-o cutie de lemn, îmbrăcată în rochie de mireasă. Privind-o, mi-am amintit cum am fugit din salon când mi-a dat primul semn de viață.

De curând, am visat-o iar. Ne țineam de mână, iar eu mă miram, ca în fiecare vis cu ea, că mi-a iertat lașitatea și absențele. Prezența ei incredibilă, de care mi-e dor, m-a făcut să-mi doresc să ajung cândva în raiul în care ne pleacă prietenii, și în toate lumile lor posibile.

Niște gagii singuri

FLORENTIN POPA

Nu sunt foarte bun la prietenie – și asta o pot garanta chiar și cei câțiva oameni cărora dacă aș putea să le fac *și mai mult loc* în inimă scoțând un atriu sau un ventricul (încă mai ieftin pe cm² decât o garsonieră în Cluj) aș face-o lejer; oamenii ăștia care o să dea love react înainte să apucați voi să apăsați pe „post” în timp ce eu le las *seen*-uri intrate în putrefacție –, dar ce pot spune e că: atunci când țata stimă și nenea respect preface salutul moțait în flegmă chirurgicală, atunci când dragostea se simte sexy și rea și o ia pandaliile și uită să fie ca în 1 Corinteni 13:4, atunci când compasiunea întinde mâna dar ține ochii închiși – doar dumneaei drăguța stă lângă tine, cu miile ei de rădăcini laterale prin care copacii își dau mâna pe sub pământ; stă și te întreabă ce a fost abia după ce s-a îngrijit că ți-a trecut.

Îmi amintesc toate clipele astea când am fost *decât* niște gagii singuri (cele mai necăjite și periculoase animale imaginabile) – și am răs cretin și ne-am plâns pe umeri până când s-a spălat tot jegul de pe mesele cu macrameuri lipite cu fierul de călcat în vopsea, și apoi ne-am rupt aceiași umeri cărându-ne beți acasă, la interfoane la care nu mai avea cine răspunde, și ne-am băut și apa de colonie atunci când berile luate din frigider fără să întrebăm s-au terminat. Și dacă există ceva ce ne-a purtat de acolo până aici fără să ne ceară vreodată socoteală (și așteaptă răbdătoare să ne poarte încă), acel ceva trebuie să se numească prietenie.

Rețeta

BOGDAN RĂILEANU

Prietenia e o masă întinsă la care mă așteaptă oamenii mei și eu întârzii. Am visat chestia asta. Eram prins în vis într-o ședință cu mulți scriitori și se râdea de mine. Am ieșit dezamăgit de acolo și am ajuns în stradă, unde erau prietenii mei care mă așteptau cu o masă întinsă, plină de bucate. Hai, frate, că de când te așteptam! Pentru mine mâncarea e importantă. Îmi place să gătesc, să caut rețete și să mănânc. Nu cred că există un gest mai important în mintea mea decât acela în care fac ceva de mâncare pentru cineva. Cred că lucrul pe care l-am gătit de cele mai multe ori pentru prietenii au fost deserturile și dintre toate aceste deserturi tortul de mere a fost cel mai iubit. Vă las mai jos rețeta acestui tort de mere pe care îl fac cel mai des pentru prietenii mei:

7-8 mere ionatane curățate de coajă și de sămburi
100 de grame de nucă
5-6 linguri de gem de prune
100 de grame de unt tăiat cubulețe
150 de grame de zahăr tos
150 ml apă
5 ouă
5 linguri de zahăr
5 linguri de vârf de făină
2 linguri de ulei de măsline
1 plic de zahăr vanilat
1 linguriță de praf de copt
300 grame smântână normală cu 30% grăsime
80 de grame zahăr pudră
scorțișoară și nucă pentru decorat

Metoda:

Se încinge cuptorul la 180 de grade.

Se topește pe aragaz zahărul la foc mic în oala în care facem tortul. Oala trebuie să aibă pereții drepți și să încapă în ea merele curățate.

Se întinde zahărul caramelizat pe fundul și pe pereții oalei și se lasă la răcit. Apoi se pun merele curățate. În locul mijlocului cu sămburi pe care l-am dat afară umplem merele cu compoziția de magiun și nucă (nuca poate fi rumenită la cuptor). Punem untul tăiat cubulețe printre mere, adăugăm apa și băgăm la cuptor pentru 20-30 de minute.

Între timp facem pandișpanul. Separăm albușurile de gălbenușuri. Gălbenușurile le amestecăm puțin cu uleiul de măsline. Albușurile le batem spumă cu mixerul până formează vârfuri moi apoi adăugăm treptat cele 5 linguri de zahăr tos. Obținem o spumă lucioasă și fermă. Peste spumă turnăm gălbenușurile amestecate cu uleiul și încorporăm încet cu o spatulă cu mișcări largi. Apoi cernem peste compoziție făina și praful de copt.

J. Herod

Încorporăm încet cu mișcări largi până obținem o cocă omogenă, fără cocoloașe, pe care o turnăm peste merele pe care le-am ținut 20-30 de minute în cuptor.

Nivelăm compoziția de pandișpan și băgăm la cuptor pentru o oră.

Dacă trece testul scobitorii, pandișpanul este făcut.

Lăsăm să se răcească și apoi punem un platou peste oală și răsturnăm oala cu platoul în jos. După ce s-a răcit complet. Punem peste tort crema de frișcă bătută din smântână cu zahăr pudră și un plic de zahăr vanilat. Ornăm cu miez de nucă și praf de scorțișoară din abundență peste frișcă.

Se ține la rece.

Circuite alternative

AUGUSTIN CUPȘA

În copilărie mi-am făcut planul pentru prietenii lungi și răbdătoare, prietenii care se cultivă și se dezvoltă ca niște plante luxuriante, vrejuri de iederă cățarate pe calcanul unor case vechi și părăsite, făcându-le să pară vii atunci când locatarii au plecat de mult spre alte țări. Prietenii cerebrale, pe care le întrețin schimburile consecvente de idei, prietenii emoționale, cu certuri și împăcări, care îi fac pe parteneri să se re poziționeze, să cedeze și să se armonizeze. Cel puțin asta am crezut despre mine, că sunt făcut pentru acest cadru și pentru această metodică.

Și într-un fel sau până la un punct am fost și sunt în continuare.

Poate că am fost crescut în spiritul camaraderiei și fidelității. *A keeper*. Asta până când am constatat că există ceva mai presus decât mine sau decât voința mea. Istoria familiei mele, trauma transgenerațională: plecările. Părinții mei s-au mutat din Transilvania în sudul țării, părinții lor s-au adunat în centrul Ardealului din alte zone sau din alte orașe ale regiunii, mânăți de războaie, bombardamente, anexări, directive politice sau pur și simplu lipsuri. La rândul meu am plecat de acasă. Întâi la București, din București în Paris, apoi, după un scurt ocol prin Timișoara, m-am întors în capitală. Toate au însemnat fracturi, discontinuități, întreruperi. Schimbările au devenit cel mai constant lucru din viața mea.

În ultimii ani ritmul întreruperilor s-a accelerat până la senzația de imposibilitate. ADN-ul prietenilor s-a fărâmițat printr-un proces de dispersie și s-a reconstituit într-o formă reticulată. Nu mi s-a întâmplat doar mie, ci multor oameni pe care i-am întâlnit. Să fie vorba că așa e la vârsta asta? Să fie vorba că așa e acum? Mă simt tot mai mult angrenat într-o rețea de schimburi, cu totul altfel decât schița liniilor de fugă, peste care se așeza anatomia longilina a prieteniei, așa cum mi-o imaginam în copilărie. Totuși

ceva a devenit câștigat pe parcurs, atât de surprinzător încât mi-a reconfortat călătoria. Fiecare om pe care l-am întâlnit punctual în aceste permutări mi-a dat câte ceva, fiecăruia i-am dat și eu câte ceva, n-au fost schimburi goale de amabilități, am simțit acest lucru în Paris, unde prietenii de acasă și rețeaua mea de suport nu mai funcționau decât la telefon, dar și acele discuții cu timpul s-au restrâns firesc, pentru că nu mai împărțeau aceeași realitate. Oamenii se conformează proximităților. Și totuși acolo câte un necunoscut mi-a dat o stare bună, o siguranță, câteva cuvinte, un scurt moment de apropiere.

Materia prieteniei și voința ei de sens au rămas constante, doar că au început să se alcătuiască din fragmente mărunte, așa cum dintr-un pumn cu cele mai mici monede faci suma cu care îți iei ce ai nevoie. Nu e o rușine să-ți zornăie buzunarele. Asta înseamnă doar că mergi mult, vii de undeva, te duci undeva. Acum îi păstrez în minte pe toți oamenii trecuți, o serie lungă de figuri și nume, fiecare cu momentul său, cu câte o frază atașată. După ce m-am întors acasă am început procesul de recuperare materială, încet, încet, mi-am adunat cărțile, cutiile cu fleacuri, pe care le-am lăsat la ai mei sau în alte părți înainte să plec. La un moment dat am dat peste o vedere veche, cu niște motocicliști la start, care demarează într-o cursă pe un circuit înămolit, aplecați peste ghidoane, cu căștile în față, pregătiți să țâșnească înainte. Pe spate e un scris de copil, cu litere rotunjite, se mai văd încă liniile trase cu creionul ca să țină rândurile. Am primit-o în primăvara lui 1990, de la primul meu prieten și coleg de clasă, care imediat după revoluție a plecat la părinții lui în Germania. Îmi spunea că în vara aceea o să ne întâlnim din nou acasă. Dar nu ne-am mai întâlnit atunci. Nu mai îmi aduc aminte exact cum a trecut vara aceea. M-am uitat iarăși la imaginea de pe față, motocicliștii sunt acolo, cu brațele încordate și picioarele suspendate deasupra pedalelor, gata să îi dea *motor*, pe un circuit alternativ, care se derulează în paralel cu cel care între timp continuă să se întâmple.

